<u>ప్రచురణార్థమైన</u>

భారతదేశ సర్వోన్నత న్యాయస్థానం

క్రిమినల్ అప్పీల్ అధికార పరిధి

<u>క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం. 2010/ 2010</u>

ప్రకాష్ నయీ @ సేన్. అప్పీలుదారు

వర్సెస్

గోవా రాష్ట్రం ప్రతివాది

<u>తీర్పు</u>

<u>ఎం. ఎం. సుంద్రేష్, న్యాయమూర్తి.</u>

"హామ్లెట్ లార్టెస్కు అన్యాయం చేయలేదా ?ఎప్పుడూ హామ్లెట్ . హామ్లెట్ తన నుండి దూరంగా తీసుకుపోబడితే, మరియు అతను స్వయంగా తానుగా లేనప్పుడు లార్టెస్ తప్పు చేస్తే , అప్పుడు హామ్లెట్ అలా చేయడు ; హామ్లెట్ దానిని ఖండిస్తాడు . అలాంటప్పుడు ఎవరు చే సారు? అతని పిచ్చితనం.అలా కాకపోతే, హామ్లెట్ అన్యాయానికి గురైన వర్గానికి చెందినవాడు ; అతని పిచ్చి పేద హామ్లెట్ కు శత్రువు."అని.

– విలియం షేక్స్పియర్

(మూలం: హామ్లెట్, డబ్ల్యూ. ఎస్. (ప్లే) యాక్ట్-5 సీన్-2 లైన్-245)

1. తప్పుడు గుర్తింపు ద్వారా హత్య చేసిన తన తండ్రి మరణానికి కారణమైనందుకు అతను లార్టెస్కు కలిగించిన బాధను అంగీకరిస్తూ , హామ్లెట్ తాత్కాలిక పిచ్చితనాన్ని వేడుకుంటాడు .అలా వేడుకునేటప్పుడు, అతను మూడవ వ్యక్తి చేసినట్లుగా ఈ చట్టము నుండి తనను తాను వేరు

చేసుకుంటాడు మరియు పర్యవసానంగా బాధపడేలా చేయబడతాడు . అందువల్ల అతను తనను నేరస్థుడిగా కాకుండా బాధితుడు పరిగణించ వేడుకుంటాడు.హామ్లెట్ చట్టము భారత శిక్షాస్మృతి , 1860 లోని సెక్షన్ 300 యొక్క నిర్వచనంలోకి వచ్చే శిక్షింపదగిన నర వధ అయినప్పటికీ, మానసిక అస్వస్థత యొక్క చట్టము వర్తించదు. ఈ పంక్తుల ద్వారా, షేక్స్పియర్ తన పిచ్చి చేష్టను సమర్థించుకోవాల్సిన వ్యక్తి యొక్క ఆవేదనను బయటికి తెస్తాడు.

2. భారత శిక్షాస్మృతి, 1860 (ఇకపై 'ఐపిసి') లోని సెక్షన్ 84 ఆదేశంపై ఉన్మాదం అను వాదంతో పిటిషన్ను వేసిన అప్పీలుదారు, అదనపు సెషన్స్ జడ్జి ఎస్ . జి. మార్గోవ్-II ఆదేశాన్ని ధృవీకరిస్తూ గోవాలోని బొంబాయి హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ యొక్క దోషిత్వ ఉత్తర్వును వెనక్కు తేవాలని కోరుతున్నారు. మేము ఐపిసి సెక్షన్ 84 యొక్క వర్తించే ప్రాథమిక సమస్యతో వ్యవహరిస్తున్నందున మరియు అప్పీలుదారు తరపు న్యాయవాది చేసిన కేంద్రంశమును దృష్టిలో ఉంచుకుని , మేము గుణాగుణములలోకి వెళ్లాలని ప్రతిపాదించడం లేదు.

3. సుప్రీంకోర్టు లీగల్ సర్వీసెస్ కమిటీ నుండి నియమించబడిన న్యాయవాది శ్రీ అఫ్తాబ్ అలీ ఖాన్ వాదనలను మేము విన్నాము.

భారత శిక్షాస్మృతి, 1860 లోని సెక్షన్ 84

> "84. **మానసిక స్వస్థత లేని వ్యక్తి యొక్క చట్టము – ఒక వ్యక్తి, దానిని** చేసే సమయంలో, మానసిక వైకల్యం కారణంగా , చర్య యొక్క స్వభావాన్ని తెలుసుకోలేకపోవడం లేదా అతను చట్టానికి విరుద్ధంగా ఏమి తప్పు చేస్తున్నాడో తెలుసుకోలేకపోవడం అనేది ఏదీ నేరం కాదు."

4. ఐపిసిలోని సెక్షన్ 84 నేరంగా పేర్కొనలేని చర్యను మాత్రమే గుర్తిస్తుంది.ఇది "ఏదీ నేరం కాదు" అనే పదాలతో ప్రారంభమవుతుంది .ఈ ప్రశంసనీయమైన నిబంధన వెనుక ఉన్న ఉద్దేశానికి ఈ పదాలు స్పష్టమైన సూచన . అటువంటి చర్య మానసిక అస్వస్థత నుండి పుడుతుంది . అందువల్ల, మానసిక

అస్వస్థత యొక్క ఉనికి అనేది నిబంధన యొక్క వర్తించదగినదానికి అనివార్యమైనది . కేవలం స్వస్థతగా లేని మానసికత సరిపోదు, మరియు అది ఎంత మేర ఉండకూడదు అనేది చట్టము యొక్క స్వభావాన్ని తెలుసుకోవడం. అటువంటి వ్యక్తి చ ర్య యొక్క స్వభావాన్ని తెలుసుకోలేడు . అదేవిధంగా, చేసిన చర్య తప్పు లేదా చట్టానికి విరుద్ధంగా ఉందా అనే దానిపై తర్కానికి నిలబడదు . బలహీనమైన మానసికత నుండి వచ్చు అసమర్థత అనేది చర్య చేపట్టిన సమయంలో ఉంటుందని ప్రత్యేకంగా చెప్పనవసరం లేదు.

5. ఈ నిబంధన మానసికంగా బలహీనమైన వ్యక్తి చట్టము గురించి మాట్లాడుతుంది .ఇది పైన పేర్కొన్న విధంగా అసమర్థతకు సంబంధించిన చాలా విస్తృతమైన నిబంధన.పరీక్ష అనేది వివేకవంతుడైన వ్యక్తి దృక్కోణం నుండి ఉంటుంది.అందువల్ల, కేవలం వైద్య పరంగా పిచ్చితనం అంటే మానసిక అస్థిరత అని చెప్పలేము. వైద్యపరంగా పిచ్చితో బాధపడుతున్న వ్యక్తి ఒక చర్యకు పాల్పడిన సందర్భం ఉండవచ్చు, అయితే, ఐపిసి సెక్షన్ 84 శాసనము ఆదేశాన్ని పరిగణన లోనికి తేవటానికి ఈ పరీక్ష చట్టపరమైన పిచ్చిలో ఒకటి . చట్టము శాసనము స్వభావాన్ని తెలుసుకోవడంలో లేదా అది తప్పు లేదా చట్టానికి విరుద్ధంగా ఉందని అర్థం చేసుకోవడంలో ఒక వ్యక్తి యొక్క అశక్తత ఉండాలి.

6. పైన పేర్కొన్న నిబంధన సూత్రం , యాక్టస్ నాన్ రెమ్ ఫ్యాసిట్ నిసీ మెన్స్ సిట్ రియా , అంటే, ఒక చట్టము నేరపూరిత ఉద్దేశ్యంతో చేయకపోతే అపరాధంగా పరిగణించబడదు .ఉద్దేశపూర్వకంగా అపరాధభావాన్ని ఏర్పరచుకోవడంలో పురుషుల హక్కు శాసనము అంశం ఉండాలి అనేది నేర చట్టం శాసనము ప్రాథమిక సూత్రం .ఒక చట్టము యొక్క పర్యవసానాన్ని తెలుసుకోలేని మానసిక స్థితి లేని వ్యక్తికి, అటువంటి చట్టము సరైనదా కాదా అని తెలియదు. అతను ఆ చర్యకు పాల్పడ్డాడని కూడా అతనికి తెలియకపోవచ్చు. ఆ స్థితిలో ఉన్నప్పుడు, అతన్ని శిక్షించలేము . ఈ చట్టమును మానసిక తిరుగుబాటు అని పిలవలేరు . సమాజానికి వ్యతిరేకంగా నేరానికి దారితీసే వికృత ప్రవర్తన .అతను సహాయం అవసరమైన బాధితుడిగా నిలుస్తాడు , అందువల్ల, ఒక నేరానికి అభియోగాలు మోపబడదు మరియు విచారణ చేయబడదు .అతని స్థానం ఏమిటంటే , తన చర్య లేదా దాని పర్యవసానాన్ని ఎరుగని చిన్న పిల్లవాని స్థితి

7. ఈ కోర్టు యొక్క ఈ క్రింది నిర్ణయాలపై ఆధారపడాలని మేము కోరుకుంటున్నాము:

సురేంద్ర మిశ్రా వర్సెస్ జార్ఖండ్ రాష్ట్రం(2011) 11 ఎస్ సి సి 495

"11. మా అభిప్రాయం ప్రకారం, కింద పేర్కొన్న చట్టము యొక్క బాధ్యత నుండి విముక్తి కోరుకునే నిందితుడు సెక్షన్ 84 శిక్షాస్మృతి అనేది చట్టపరమైన పిచ్చితనాన్ని వైద్య పరమైన పిచ్చితనాన్ని నిరూపించుకోవాలి. శిక్షాస్మృతిలో "మనస్సు యొక్క అస్థిరత " అను వ్యక్తీకరణ నిర్వచించబడలేదు మరియు ఇది ప్రధానంగా పిచ్చితనానికి సమానంగా పరిగణించబడింది . కానీ "పిచ్చితనం" అనే పదానికి వేర్వేరు సందర్భాల్లో వేర్వేరు అర్థాలు ఉన్నాయి మరియు వివిధ స్థాయిలలో మానసిక రుగ్మతలను వివరిస్తుంది . మానసిక వ్యాధితో బాధపడుతున్న ప్రతి వ్యక్తి నేర బాధ్యత నుండి వాస్తవంగా మినహాయించబడరు . నిందితుడు తీవ్ర స్వభావం అహంకారి , విచిత్రంగా ఉన్నాడని, అతని మెదడు సరిగ్గా లేదని , లేదా అతను బాధపడిన శారీరక , మానసిక రుగ్మతలు అతని తెలివిని బలహీనపరిచి , అతని భావోద్వేగాలను ప్రభావితం చేశాయని లేదా కొన్ని అసాధారణ చర్యలలో పాల్గొన్నాడని , లేదా స్వల్ప వ్యవధిలో పిచ్చితనం కలిగి ఉన్నాడని , లేదా అతను మూర్ఛకు గురయ్యాడని , అసాధారణ ప్రవర్తన కలిగి ఉన్నాడని లేదా విచిత్రమైన ప్రవర్తన కలిగి ఉన్నాడనేది సెక్షన్ 84 శిక్షాస్మృతి."ని వర్తింపు చేయడానికి సరిపోదు.

హరి సింగ్ గోండ్ వర్సెస్ మధ్యప్రదేశ్ రాష్ట్రం(2008) 16 ఎస్ సి సి 109

"10. "7. సెక్షన్ 84 మానసిక అనారోగ్యం ఆరోపించబడిన సందర్భాల్లో బాధ్యత యొక్క చట్టపరమైన పరీక్షను నిర్దేశిస్తుంది . దీనిలో "మానసిక అస్థిరత" అనే దాని నిర్వచనం ఐపీసీ లో లేదు. అయితే , న్యాయస్థానాలు ప్రధానంగా ఈ వ్యక్తీకరణను పిచ్చితో సమానంగా పరిగణించాయి .కానీ 'పిచ్చితనం' అనే పదానికి ఖచ్చితమైన నిర్వచనం లేదు .ఇది మానసిక రుగ్మత యొక్క వివిధ స్థాయిలను వివరించడానికి ఉపయోగించే పదం.కాబట్టి, మానసికంగా అనారోగ్యంతో ఉన్న ప్రతి వ్యక్తికి నేర బాధ్యత

నుండి వాస్తవంగా మినహాయింపు లేదు .చట్టపరమైన పిచ్చితనం మరియు వైద్య పరంగా పిచ్చితనం మధ్య తేడాను గుర్తించాలి . న్యాయస్థానం చట్టపరమైన పిచ్చితనానికి సంబంధించినది , వైద్య పిచ్చితనానికి సంబంధించినది కాదు.

బాపూ @గజరాజ్ సింగ్ వర్సెస్ రాజస్థాన్ రాష్ట్రం2007 8 ఎస్ సి సి 66

"10. సెక్షన్ 84 నేర చట్టం శాసనము ప్రాథమిక సూత్రం అంటే యాక్టస్ నాన్ రెమ్ ఫ్యాసిట్ నిసీ మెన్స్ సిట్ రియా (నేరపూరిత ఉద్దేశ్యంతో చేయకపోతే ఒక చట్టము అపరాధంగా పరిగణించబడదు).ఒక నేరంగా పరిగణనకు , ఉద్దేశం మరియు చర్య ఏకీభవించాలి; కానీ పిచ్చి వ్యక్తుల విషయంలో, లేదు వారికి స్వేచ్ఛా సంకల్పం లేనందున వారిపై దోషారోపణ చేయబడుతుంది
(ఫ్యూరియోస్ అనేది నుల్లా వాలంటియాస్ ఎస్ట్).

11. ఈ చట్టముకు పాల్పడే సమయంలో , నిందితుడు తాను పాల్పడుతున్న చర్య స్వభావం మరియు నాణ్యత తెలియక , మానసిక వ్యాధి కారణంగా , హేతుబద్ధమైన లోపంతో శ్రమిస్తున్నాడని , లేదా అతనికి తెలియకపోయినా, అది తప్పు లేదా చట్టానికి విరుద్ధంగా ఉందని నిరూపించబడిన తర్వాతే ప్రయోజనం లభిస్తుందని ఈ విభాగం అందిస్తుంది .ఈ విభాగం యొక్క ప్రయోజనం ఇవ్వాలా వద్దా అని నిర్ణయించడానికి కీలకమైన సమయం , నేరం జరిగినప్పుడు కీలక సమయం. ఆ నిర్ణయానికి వస్తే , సంబంధిత పరిస్థితులను పరిగణనలోకి తీసుకుంటే , కేవలం నేరం యొక్క స్వభావం నుండి ఉత్పన్నమైన వాదనలపై పిచ్చితనం యొక్క రక్షణను చేర్చుకొను ప్రమాదకరం . మనస్సు యొక్క అస్వస్థత మాత్రమే సహజంగా మనస్సు యొక్క గ్రహణ శక్తిని బలహీనపరుస్తుంది, ఇది నేర బాధ్యత నుండి మినహాయింపు యొక్క ఆధారాన్ని ఏర్పరుస్తుంది .స్టీఫెన్ ఇన్ హిస్టరీ ఆఫ్ ది క్రిమినల్ శాసనము ఆఫ్ ఇంగ్లాండ్ , వాల్యూమ్. II,పి. 166 ఒక వ్యక్తి నిద్రపోతున్న వ్యక్తి తలను నరికివేస్తే , అతను మేల్కొన్నప్పుడు దాని కోసం వెతకడం చాలా సరదాగా ఉంటుంది కాబట్టి , ఆ చట్టముకు పాల్పడిన వ్యక్తి తన చట్టము యొక్క భౌతిక ప్రభావాలను తెలుసుకోలేకపోయే సందర్భం అని గమనించారు .చట్టం ఆ చర్య శాసనము

స్వభావాన్ని గ్రహించలేకపోవడాన్ని తప్ప మరేమీ గుర్తించదు మరియు ఒక వ్యక్తి శాసనము మనస్సు లేదా అతని వివేచనాశక్తి అతను ఏమి చేస్తున్నాడో గ్రహించడానికి చాలినంతగా మందగించినప్పుడు, అతను తీసుకునే చర్య పర్యవసానాన్ని ఉద్దేశించినట్లు ఎల్లప్పుడూ భావించాలి.

భారత సాక్ష్య చట్టము 1872 లోని సెక్షన్ 105

"105. **నిందితుల కేసును నిరూపించే భారం మినహాయింపులలో వస్తుంది .ఒక వ్యక్తి ఏదైనా నేరానికి పాల్పడినట్లు ఆరోపించబడినప్పుడు** , భారత శిక్షాస్మృతి (1860లోని 45) లోని సాధారణ మినహాయింపులలో దేనినైనా, లేదా అదే కోడ్ శాసనము ఇతర భాగంలో లేదా నేరాన్ని నిర్వచించే ఏదైనా చట్టంలో గైరుహాజరీ ఏదైనా ప్రత్యేక మినహాయింపు లేదా మినహాయింపు లోపల కేసును తీసుకువచ్చే పరిస్థితుల ఉనికిని నిరూపించే బాధ్యత అతనిపై ఉంటుంది, మరియు కోర్టు అటువంటి పరిస్థితులు లేవని భావిస్తుంది."

8. శాసనము నిషేధించిన చర్యను చేసేటప్పుడు ఎవరైనా పిచ్చివాడని కోర్టు సంతృప్తికి రుజువు చేయాల్సిన బాధ్యత ముద్దాయిపై ఉంటుంది. అటువంటి భాధ్యత ప్రాధమిక కేసు మరియు అతని తరపున సమర్పించిన సహేతుకమైన సాక్ష్యముల ఆధారంగా విడుదల చేయబడుతుంది. సంభావ్యత యొక్క మేర ప్రాముఖ్యతలో ఒకటి. మతిస్థిమితం లేని వ్యక్తి నిరూపించాలని ఆశించకపోవడానికి ఇదే కారణం అతని పిచ్చితనం సహేతుకమైన సందేహానికి మించినది .రెండవది, రుజువును ప్రతికూలంగా పరిగణించకుండా దానిని అర్థం చేసుకోవడం సంబంధిత వ్యక్తి , కోర్టు మరియు ప్రాసిక్యూషన్ యొక్క సమిష్టి బాధ్యత .ఒక వ్యక్తి తెలివిగలవాడని భావించినప్పటికీ , ఒకసారి కోర్టు ముందు సరిపోవునంత ఆధారాలు అందుబాటులో ఉంటే, నిజమను భావన తొలగించబడుతుంది.

9. రుజువు చేసే భారాన్ని ఉంచే భారతీయ సాక్ష్యము చట్టము సెక్షన్ 105కి మినహాయింపులు ఉన్నాయి.ఒక సాధారణ సూత్రంగా , తన కేసును మినహాయింపు కిందకు తీసుకురావాల్సిన బాధ్యత

ముద్దాయిపై ఉన్నప్పటికీ, ఐపిసి సెక్షన్ 84 కింద కేసుతో వ్యవహరించేటప్పుడు , సంభావ్యత యొక్క ప్రాముఖ్యత అనే భావనను వర్తింపజేయాలి.పైన పేర్కొన్న నిబంధనను ఇండియన్ సాక్ష్యము చట్టములోని సెక్షన్ 8తో పాటు చదవాలి. పైన పేర్కొన్న నిబంధనను పునరుద్దరించడానికి ఉత్తమ మార్గం ఏమిటంటే , సంఘటనకు ముందు, సమయంలో మరియు తరువాత ప్రవర్తన మరియు ప్రవర్తనను పరిశీలించడం.

10. ఐపిసిలోని సెక్షన్ 84 దాని వెనుక ప్రశంసనీయమైన లక్ష్యాన్ని కలిగి ఉన్నందున , ప్రాసిక్యూషన్ మరియు కోర్టుకు వారి ప్రత్యేకమైన పాత్రలు ఉన్నాయి .అనారోగ్యం ఉందని పేర్కొన్న వ్యక్తి తరపున సమర్పించిన ఆధారాల నుండి ఏజెన్సీ దర్యాప్తు చేపట్టాలి .ఈ కేసు ఐపీసీ సెక్షన్ 84 పరిధిలోకి రాదని అది సంతృప్తి చెందాలి.

11. ఐపిసి సెక్షన్ 84 ప్రకారం మానసికంగా బలహీనమైన వ్యక్తి ఈ చర్యకు పాల్పడ్డాడా అనే దానిపై కోర్టు తన వంతుగా సంతృప్తి చెందాలి.

12. దహ్యాభాయ్ ఛగన్భాయ్ ఠక్కర్ వర్సెస్ గుజరాత్ రాష్ట్రం (ఏ. ఐ. ఆర్. 1964 ఎస్. సి. 1563) **కేసులో ఈ న్యాయస్థానం ఇచ్చిన ప్రాచీన నిర్ణయంపై ఆధారపడాలని మేము కోరుకుంటున్నాము , అందులో న్యాయస్థానం** ఇలా పేర్కొంది:

(7) పిచ్చితనం యొక్క అభ్యర్ధన సందర్భంలో రుజువు యొక్క భారం యొక్క సిద్ధాంతాన్ని ఈ క్రింది ప్రతిపాదనలలో పేర్కొనవచ్చు:

(1) ముద్దాయి అవసరమైన అపరాధ చింతనతో నేరానికి పాల్పడ్డాడని ప్రాసిక్యూషన్ సహేతుకమైన సందేహానికి మించి నిరూపించాలి ; మరియు దానిని నిరూపించే భారం ఎల్లప్పుడూ విచారణ ప్రారంభం నుండి ముగింపు వరకు ప్రాసిక్యూషన్పై ఆధారపడి ఉంటుంది.

(2) భారత శిక్షాస్మృతిలోని సెక్షన్ 84 నిర్దేశించిన అర్థంలో, నేరానికి పాల్పడినప్పుడు ముద్దాయి పిచ్చివాడు కాదని ఖండించదగిన భావన ఉంది . ముద్దాయి అన్ని సంబంధిత

సాక్ష్యాలను మౌఖికంగా , సాక్ష్య ప్రతిరూపంగా లేదా పరిస్థితులపరంగా సాక్ష్యము ముందు ఉంచడం ద్వారా దానిని ఖండించవచ్చు , కానీ అతనిపై రుజువు యొక్క భారం సివిల్ చర్యలలో ఒక పార్టీపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

(3) ముద్దాయి తాను నేరం చేసిన సమయంలో పిచ్చివాడినని నిశ్చయంగా నిరూపించలేకపోయినప్పటికీ, ముద్దాయి లేదా ప్రాసిక్యూషన్ కోర్టు ముందు ఉంచిన సాక్ష్యము , ముద్దాయి అపరాధ చింతన సహా నేరానికి సంబంధించిన ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ అంశాలకు సంబంధించి కోర్టు ఆలోచనలో సహేతుకమైన సందేహాన్ని రేకెత్తించవచ్చు మరియు ఆ సందర్భంలో ప్రాసిక్యూషన్పై ఆధారపడిన రుజువు యొక్క సాధారణ భారం తొలగించబడలేదు అనే ప్రాతిపదికన ముద్దాయిని నిందితుడిని నిర్దోషిగా ప్రకటించే హక్కు కోర్టుకు ఉంటుంది."

13. బాపూ (పైన పేర్కొన్న) విషయంలో ఈ న్యాయస్థానం **ఇలా పేర్కొంది:**

"8. మానసిక వైకల్యాన్ని నిరూపించే బాధ్యత ముద్దాయిపై ఉంటుంది. కానీ దర్యాప్తు సమయంలో పిచ్చితనం యొక్క మునుపటి చరిత్ర వెల్లడి అయినప్పుడు , ముద్దాయిని వైద్య పరీక్షకు గురిచేసి , ఆ సాక్ష్యము కోర్టు ముందు ఉంచడం నిజాయితీగల పరిశోధకుడి విధి మరియు ఇది చేయకపోతే , ఇది ప్రాసిక్యూషన్ కేసులో తీవ్రమైన బలహీనతను సృష్టిస్తుంది మరియు ముద్దాయికి సందేహం యొక్క ప్రయోజనాన్ని ఇవ్వాల్సి ఉంటుంది. అయితే, నేరానికి కొంతకాలం ముందు ముద్దాయి ప్రవర్తన మరియు ఆ సమయంలో లేదా వెంటనే అతని ప్రవర్తనకు సంబంధించిన సాక్ష్యము సమర్పించడం ద్వారా , అతని మానసిక పరిస్థితి మరియు ఇతర సంబంధిత కారకాల ఆధారాల ద్వారా కూడా బాధ్యత నుండి విముక్తి పొందాలి.

XXX XXX XXX

12. అసాధారణత మానసికత లేదా పాక్షిక భ్రమ , అడ్డుకోలేని ప్రేరణ లేదా మానసిక ఉన్మాది ప్రవర్తన సెక్షన్ 84 కింద ఎటువంటి రక్షణను అందించదు , ఎందుకంటే ఆ విభాగంలో ఉన్న చట్టం ఇప్పటికీ 19వ శతాబ్దపు ఇంగ్లాండ్ శాసనము పాత M 'నౌటన్ నియమాలపై ఆధారపడి ఉంది.సెక్షన్ 84 లోని నిబంధనలు సారాంశం లో పేర్కొన్న వాటితో సమానంగా

ఉంటాయి. ఎమ్ 'నాటన్ కేసులో [(1843) 4 ఎస్ టి టి ఆర్ ఎన్ ఎస్ 847 (హెచ్ ఎల్)] హౌస్ ఆఫ్ లార్డ్స్ వారు అడిగిన ప్రశ్నలకు న్యాయమూర్తుల సమాధానాలు .ప్రవర్తన, పూర్వస్థితి, పరిచారకుడు మరియు సంఘటన తరువాత , సంఘటన సమయంలో ముద్దాయి మానసిక పరిస్థితిని కనుగొనడంలో సంబంధితంగా ఉండవచ్చు , కానీ సమయానికి అంత దూరంలో ఉండకపోవచ్చు. నేరం చేసిన సమయంలో నెరస్తుడి మనస్సు యొక్క ఖచ్చితమైన స్థితిని నిరూపించడం కష్టం, కానీ దానికి సంబంధించిన కొన్ని సూచనలు తరచుగా నేరస్థుడి ప్రవర్తన ద్వారా లేదా నేరం చేసిన వెంటనే అందించబడతాయి . పిచ్చివాడైన వ్యక్తి యొక్క స్పష్టమైన విరామం కేవలం రుగ్మత యొక్క హింసాత్మక లక్షణాలను నిలిపివేయడం కాదు , కానీ ఆ వ్యక్తి చర్యను సరిగ్గా అంచనా వేయడానికి తగినంతగా మనస్సు యొక్క సామర్థ్యాలను పునరుద్ధరించడం; కానీ వ్యక్తీకరణ అంటే మానసిక సామర్థ్యాలను వాటి అసలు స్థితికి పూర్తిగా లేదా పరిపూర్ణంగా పునరుద్ధరించడం కాదు .కాబట్టి, అటువంటి పునరుద్ధరణ ఉంటే, సంబంధిత వ్యక్తి దానిని చట్టబద్ధమైన చట్టముగా మార్చడానికి కారణం , జ్ఞాపకశక్తి మరియు తీర్పుతో చట్టము చేయవచ్చు ; కానీ రుగ్మత యొక్క హింసాత్మక లక్షణాలను నిలిపివేయడం మాత్రమే సరిపోదు."అని.

14. దేవిదాస్ లోక రాథోడ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ మహారాష్ట్ర **(2018) 7 ఎస్. సి. సి. 718 కేసులో ఇటీవలి తీర్పులో ఈ కోర్టు ఇలా**పేర్కొంది:

"11. ఐపిసి సెక్షన్ 84 ఒక మినహాయింపును రూపొందిస్తుంది , ఒక చర్యను ఒక వ్యక్తి చేసినట్లయితే, అదే సమయంలో , మానసిక అనారోగ్యం కారణంగా , చర్య యొక్క స్వభావాన్ని తెలుసుకోలేకపోతాడు, లేదా అతను ఏమి చేస్తున్నాడో తప్పు లేదా చట్టానికి విరుద్ధంగా ఉంటుంది. కానీ సాక్ష్యము చట్టము సెక్షన్ 105 ప్రకారం ముద్దాయిపై ఉన్న ఈ బాధ్యత అన్ని సహేతుకమైన సందేహాలకు మించి స్థాపించబడే ప్రాసిక్యూషన్పై ఉన్నంత కఠినమైనది కాదు.సురేంద్ర మిశ్రా వర్సెస్ జార్ఖండ్ రాష్ట్రం (2011) 11 ఎస్. సి. సి. 495 లో గమనించినట్లుగా, ముద్దాయి తన రక్షణను సంభావ్యత యొక్క ప్రాముఖ్యతపై మాత్రమే

స్థాపించాలిః(2011) 3 ఎస్. సి. సి. (సి. ఆర్. ఐ) 232, ఆ తరువాత మినహాయింపు వర్తించదని నిర్ధారించడానికి ప్రాసిక్యూషన్పై బాధ్యత మారుతుంది .కానీ, మానసిక అస్వస్థత యొక్క ప్రతి అభ్యర్థన సరిపోదు .రాజస్థాన్ రాష్ట్రం వర్సెస్ షెరా రామ్ (2012) 1 ఎస్. సి. సి. 602 లో గమనించినట్లుగా, వర్తింపజేయవలసిన పరీక్ష యొక్క ప్రమాణం చట్టపరమైన పిచ్చికి సంబంధించినది, వైద్య పిచ్చికి సంబంధించినది కాదుః(2012) 1 SCC (Cri) 406, ఈ క్రింది విధంగాః(షెరా రామ్, ఎస్. సి. సి. పేజీ 614, పేరా 19)

"19. ఒక సారి ఒక వ్యక్తి మానసిక రుగ్మత లేదా మానసిక మాంద్యముతో బాధపడుతున్నట్లు కనుగొనబడింది , ఇది దాని పరిధిలోకి వచ్చే భ్రాంతులు , చిత్తవైకల్యం, జ్ఞాపకశక్తి కోల్పోవడం మరియు స్వీయ నియంత్రణ , అన్ని సంబంధిత సమయాల్లో తగు విధముగా సాక్ష్య పత్రాలు మరియు మౌఖిక సాక్ష్యము ద్వారా , సంబంధిత వ్యక్తికి నేర బాధ్యత నుండి సాధారణ మినహాయింపులను ఆశ్రయించే హక్కు ఉంటుంది."అని.

12. మానసిక అనారోగ్యం యొక్క రక్షణ అభ్యర్ధనను పరిగణనలోకి తీసుకోవడానికి కీలకమైన సమయం , నేరం జరిగిన సమయంలో నిందితుడి మానసిక స్థితికి సంబంధించి , నేరానికి ముందు , హాజరైన మరియు అనుసరించిన ప్రవర్తన యొక్క సాక్ష్యము నుండి సేకరించబడాలి. రతన్ లాల్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ ఎంపి (1970) 3 ఎస్సిసి 533 లో గమనించబడిందిః1971 ఎస్. సి. సి (సి. ఆర్. ఐ) 139, ఈ క్రింది విధంగాః (ఎస్ ఎస్ సి పి పి 533-34, పేరా 2)

"2. మనస్సు యొక్క అస్థిరతను రుజువు చేయాల్సిన కీలకమైన సమయం నేరం వాస్తవానికి జరిగిన సమయం అని మరియు దీనిని నిరూపించే భారం నిందితుడిపై ఉంటుందని ఇప్పుడు బాగా స్థిరపడింది .దహ్యాభాయ్ ఛగన్భాయ్ ఠక్కర్ వర్సెస్ గుజరాత్ రాష్ట్రం (1964) 7 ఎస్ సి ఆర్ 361:ఏ. ఐ. ఆర్. 1964 ఎస్. సి. 1563 లో, 'ముద్దాయి పిచ్చివాడు కాదని ఖండించదగిన భావన ఉంది.అతను నేరానికి పాల్పడినప్పుడు, శిక్షాస్మృతిలోని సెక్షన్ 84 ద్వారా నిర్దేశించబడిన అర్థంలో , ముద్దాయి మౌఖిక, పత్రాలు గాగాని లేదా పరిస్థితుల వంటి అన్ని

సంబంధిత సాక్ష్యాలను కోర్టు ముందు ఉంచడం ద్వారా దానిని ఖండించవచ్చు , కానీ అతనిపై రుజువు యొక్క భారం సివిల్ చర్యలలో ఒక కక్షిదారుడు పక్షంపై ఆధారపడే దానికంటే ఎక్కువ కాదు."అని.

13. రికార్డులో ఉంచిన విషయాల నుండి , సంఘటన సమయంలో ముద్దాయి మానసిక స్థితికి సంబంధించి కోర్టు ఆలోచనలో సహేతుకమైన సందేహం సృష్టించబడితే , విజయ సింగ్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ యుపి (1990) 3 ఎస్సిసి 190 లో గమనించినట్లుగా , సహేతుకమైన సందేహం మరియు పర్యవసానంగా నిర్దోషిగా ప్రకటించే ప్రయోజనం పొందడానికి అతనికి అర్హత ఉంటుంది:1990 ఎస్ ఎస్ సి (క్రీ) 378."అని.

క్రిమినల్ ప్రక్రియ కోడ్ యొక్క XXV అధ్యాయం 1973

15. కోడ్ ఆఫ్ క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ 1973 లోని XXV అధ్యాయం (ఇకపై 'సి ఆర్ పి సి '), స్వభావరీత్యా విధానపరమైనదైనప్పటికీ, మానసిక రుగ్మతలోయున్న నిందితునితో వ్యవహరించేటప్పుడు కూడా గణనీయంగా మారుతుంది . సి ఆర్ పి సి లోని సెక్షన్లు 328 నుండి 339 కింద ఒక చక్కటి విధానాన్ని పరిశీలించారు . సి ఆర్ పి సి లోని సెక్షన్ 329 కింద దరఖాస్తు కూడా అవసరం లేదు . ఒక ముద్దాయి విచారణకు నిలబడటానికి తగినంతగా ఉంటాడా అని తెలుసుకోవడానికి , ఇది కోర్టు యొక్క తప్పనిసరి విధి .సెక్షన్ 330 ప్రకారం, విచారణలో నిలబడలేకపోవడం మేరది మెరుగుదల యొక్క కఠినమైన అవకాశంతో కొనసాగితే , కోర్టు అటువంటి వ్యక్తిని విడుదల చేసే స్థాయికి కూడా వెళ్ళవచ్చు . సి ఆర్ పి సి లోని సెక్షన్ 334 ప్రకారం, కోర్టు తీర్పులో, మానసిక రుగ్మత కారణంగా ఈ చర్య జరిగిందని ఒక నిర్దిష్ట నిర్ధారణ ఉంటుంది . కారణం చాలా సులభం ఆ చట్టము వాస్తవానికి చర్య చేయకపోతే మానసిక అస్వస్థత ఆధారంగా నిర్దోషిగా ప్రకటించలేము.

16. చర్చించిన నిబంధనలు ప్రకారం మొత్తం ఆలోచన ఏమిటంటే, మానసికంగా బలహీనమైన వ్యక్తి విచారణకు నిలబడటానికి వీలు కల్పించడం , అతని తార్కిక సామర్థ్యం కారణంగా మాత్రమే కాదు , అతన్ని వైకల్యం ఉన్న వ్యక్తిగా కూడా పరిగణించుపరిష్కార చర్యలను కనుగొనడం మరియు పూర్తి న్యాయం చేయడం న్యాయస్థానం యొక్క పాత్ర.

17. 2009 సంవత్సరంలో సవరణల ద్వారా చేర్చబడిన నిబంధనలుతో సహా సి ఆర్ పి సి యొక్క XXV అధ్యాయం యొక్క పరిధిని మరియు పరిధిని గమనించిన తరువాత , ఐపిసి సెక్షన్ 84 కింద కేసును పరిశీలించేటప్పుడు కోర్టుకు ప్రధాన పాత్ర ఉందనే వాస్తవాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి . విచారణ సమయంలో స్నేహపూర్వక విధానాన్ని అనుసరించాల్సిన అవసరం ఉంటే , మానసిక రుగ్మత కారణంగా నిందితుడిని విడుదల చేయడానికి కూడా కోర్టుకు సరిపోవునంత అధికారాలు ఒసగబడినప్పుడు, ఐపిసి సెక్షన్ 84 విషయానికి వస్తే అదే వాదనను చాలా బలీయంగా వర్తింపజేయవలసి ఉంటుంది.

18. చట్టపరమైన మరియు వైద్య పరంగా పిచ్చితనం యొక్క నిర్ధారణ మరియు మూల్యాంకనం గురించి సరిపోవునంతంత విషయాలను మేము కనుగొన్నాము , ఇవి ఒకదానికొకటి పూర్తిగా భిన్నంగా ఉంటాయి.వైద్య న్యాయశాస్త్రంపై ఈ క్రింది సంబంధిత విషయాలను మేము అందిస్తాముః

జైసింగ్ పి. మోడీ, ఎ టెక్స్ట్ బుక్ ఆన్ మెడికల్ జ్యూరిస్ప్రూడెన్స్ అండ్ టాక్సికాలజీ, 26వ ఎడిషన్. 2018, pg.938

"మానసిక **రుగ్మత నిర్ధారణ ఆసుపత్రిచే నిర్ధారణ మరియు పరిష్కరించాల్సిన ప్రశ్నలు.ఫోరెన్సిక్ సైకియాట్రీ ఆ వ్యక్తి నేరానికి పాల్పడాలని ఉద్దేశించి ఉంటాడా మరియు అతను** విచారణకు నిలబడటానికి సబబు స్థితిలో ఉన్నాడా అని నిర్ణయించడానికి ముద్దాయి మానసిక పరిస్థితిని నిర్ణయించడంలో కోర్టులకు సహాయపడటానికి ప్రయత్నిస్తుంది . వైద్యపరంగా పిచ్చితనం మరియు చట్టపరమైన పిచ్చితనం

తప్పనిసరిగా సమానంగా ఉండవు.ఒక మానసిక వ్యాధి వైద్య పిచ్చితనం కోసం సంస్థాగత సంరక్షణ లేదా చికిత్సా సంరక్షణ నిర్వహణ అవసరం , చట్టబద్ధంగా పిచ్చివాడు కాకపోతే నేరపూరిత చట్టము మరియు శిక్ష యొక్క పరిణామాల నుండి వ్యక్తిని రక్షించడానికి తగినంతగా ఉండకపోవచ్చు .ఐపిసి సెక్షన్ 84 కింద దోషపూరిత రుజువు కోసం శాసనము సాధారణ మినహాయింపుకు అర్హత కలిగి ఉన్నందున అటువంటి సమాచారాన్ని వెలికితీయడానికి నిర్ధారణ వేయబడుతుంది. ముద్దాయి మానసికంగా అనారోగ్యంతో ఉన్నాడా?(i) చట్టము యొక్క స్వభావం ; లేదా (ii) చట్టము తప్పు, లేదా (iii) చట్టానికి విరుద్ధంగా తెలుసుకోలేని మానసిక అనారోగ్యం ఉందా ?ఈ ప్రశ్నలు చట్టం శాసనము అవసరాన్ని పరీక్షించడానికి నేరుగా సంబంధించినవి .న్యాయస్థానంలో కార్యకలాపాల స్వభావాన్ని అర్థం చేసుకుని విచారణకు నిలబడే సామర్థ్యం వారికి ఉందా ? న్యాయమైన విచారణ మరియు రక్షణ చూచుట అతనికి సలహా ఇవ్వడానికి తగినంత సామర్థ్యం ఉందని నిర్ధారించడానికి ఇది అవసరం .ప్రతి ముద్దాయి అతని /ఆమెపై విచారణల స్వభావాన్ని తెలుసుకోవాలి .నేరం జరిగినప్పుడు నిందితుడి మానసిక పరిస్థితి ఏమిటి?నిందితుడు మానసిక అనారోగ్యాన్ని కలిగించే అవకాశం ఉందా ?సమాధానాలు అతనికి /ఆమెకు ఆపాదించబడిన చర్యలకు నేర బాధ్యతను నిర్ణయించడాన్ని సూచిస్తాయి .విచారణ అనంతర సంరక్షణ ఈ క్రింది ప్రశ్నలను జారీ చేయవచ్చుఃమానసిక అనారోగ్యానికి నివారణకు రోగ నిరూపణ అంటే ఏమిటి ?వారిని పరారీలో ఉంచకపోవడం ప్రమాదకరం అవుతుందా ?అనేక విదేశీ అధికార పరిధిలో , పిచ్చితనం శాసనము రుజువు శాసనము స్వభావం మరియు చట్టం ప్రకారం నేర బాధ్యతను అంచనా వేయడానికి సంబంధించిన దాని తీవ్రతను బట్టి ప్రశ్నలు మారవచ్చుఃఆరోపించిన చట్టముకు పాల్పడటానికి ఇర్రెసిస్టిబుల్ ప్రేరణ ఉండగలదా ?అతని /ఆమె ప్రవర్తనను నియంత్రించే సామర్థ్యం లేని మానసిక పరిస్థితి అంత తీవ్రంగా ఉందా ?తప్పుగా గ్రహించిన వ్యక్తిగత హాని లేదా గాయాన్ని నివారించడానికి నేరపూరిత దౌర్జన్యముని విధించు భ్రమలో ఉన్నారా?

మదింపు ప్రక్రియ. మూల్యాంకనం ప్రక్రియలో సాధారణంగా మూడు ప్రధాన భాగాలు లేదా డేటా వనరులు ఉంటాయిః(ఎ) ముద్దాయిలతో ఇంటర్వ్యూ (బి) ఫోరెన్సిక్ నిర్ధారణ సాధనాలు, మరియు (సి)

అనుషంగిక నివేదికలు , సాక్షి వాంగ్మూలాలు , బాధితుల వాంగ్మూలాలు , పోలీసు నివేదికలు మరియు వివిధ రకాల రికార్డులతో సహా (కానీ వీటికే పరిమితం కాదు) మూడవ పక్షం సమాచారం (అంటే, మానసిక ఆరోగ్యం , చికిత్స, పాఠశాల, వైద్య, నేర దృశ్యం మొదలైనవి). ఈ వీటన్నిటితో పాటు, నేర బాధ్యతను అంచనా వేయడంలో (నిందితుడి 'భ్రమ' యొక్క స్వభావం మేర నాణ్యత) నేరం సమయంలో మానసిక స్థితిలో బలహీనత యొక్క పరిధిని నిర్ణయించడంలో తరచుగా కేంద్రంగా ఉంటుంది , ముఖ్యంగా వివాదాస్పద కేసులలో , అభియోగాలు మోపబడిన నేరం నుండి అతన్ని పూర్తిగా నిర్దోషిగా ప్రకటించకపోతే బాధ్యతను పరిమితం చేయడంపై ప్రభావం చూపుతుంది .నిపుణుల పాత్ర చట్టపరమైన తీర్మానాలు లేదా అధికారిక మానసిక రోగనిర్ధారణలను సమర్పించడం కాదు .బదులుగా, నిపుణుడిగా పరిశీలకుడి పాత్ర, వివిధ మానసిక పరిస్థితుల ఉనికి మరియు వివిధ ప్రవర్తనా, గ్రహణ, అభిజ్ఞా మరియు తీర్పు సామర్థ్యాలతో వాటి సంబంధం గురించి అత్యాధునిక /విజ్ఞాన పరిజ్ఞానాన్ని చట్టపరమైన /నైతిక నిర్ణయాత్మక ప్రక్రియలోకి దిగుమతి చేసుకోవడం."అని.

<u>షిజోఫ్రెనియా</u>

19. ఇప్పుడు, మనం స్కిజోఫ్రెనియా వల్ల కలిగే మానసిక అనారోగ్యానికి వద్దాం .అందుబాటులో ఉన్న సంబంధిత వచనాన్ని ఉటంకించడం తప్ప , నిపుణుల ప్రత్యేక పరిజ్ఞానంలో ఉన్నందున మేము ఈ సమస్యలోకి వెళ్లాలనుకోవడం లేదుః

జైసింగ్ పి . మోడీ, మెడికల్ జ్యూరిస్ప్రూడెన్స్ అండ్ టాక్సికాలజీపై ఒక పాఠ్యపుస్తకం , 26వ ఎడిషన్. 2018, pg.922

(ii) **స్కిజోఫ్రెనియా.– క్రేపెలిన్ (ఎమిల్ క్రేపెలిన్,** జర్మన్ మనోరోగ వైద్యుడు), 1896లో ఈ వ్యాధికి 'చిత్తవైకల్యం ప్రికాక్స్ ' అని పేరు పెట్టారు .1911లో, యూజెన్ బ్లూలర్ (పాల్ యూజెన్ బ్లూలర్, స్విస్ మనోరోగ వైద్యుడు మరియు యూజెనిస్టిస్ట్) 'స్కిజోఫ్రెనియా' అనే పదాన్ని ప్రవేశపెట్టారు, దీని అర్థం అక్షరాలా మనస్సు విచ్ఛిన్నం .చిత్తవైకల్యం అనే పదం మార్చబడింది ఎందుకంటే ఇది వ్యాధి ఎల్లప్పుడూ చిత్తవైకల్యంతో ముగుస్తుందని సూచిస్తుంది , అది అలా

చేయలేదు.ప్రికాక్స్ అనే పదానికి అర్థం ఈ వ్యాధి యుక్తవయస్సు లేదా కౌమారదశ సమయంలో అభివృద్ధి చెందింది , కానీ చాలా సందర్భాల్లో ఆ కాలం వెలుపల అభివృద్ధి చెందింది .ఈ వ్యాధి ఎల్లప్పుడూ చిత్తవైకల్యంతో ముగుస్తుందని భావించినందున, ఇది నిస్సహాయ రోగ నిరూపణ అని అర్థం, ఇది ప్రజల మనస్సులలో ఓటమి స్ఫూర్తిని సృష్టించింది."అని.

ఎలిజబెత్ ఎ. మార్టిన్ (2007), "ఆక్స్ఫర్డ్ కన్సైస్ మెడికల్ డిక్షనరీ (7వ ఎడిషన్)", pg.642

"స్కిజోఫ్రెనియా **ఎన్ .** ఆలోచన ప్రక్రియ , వాస్తవికతతో సంబంధం మరియు భావోద్వేగ ప్రతిస్పందన విచ్ఛిన్నం ద్వారా వర్గీకరించబడిన తీవ్రమైన మానసిక అనారోగ్యం .సానుకూల లక్షణాలు, ★ భ్రమలు మరియు భ్రాంతులు (ముఖ్యంగా స్వరాలు), సాధారణం, మరియు ఏదైనా ★ ష్నైడెరియన్ మొదటి –స్థాయి లక్షణాలు ముఖ్యంగా అనారోగ్యాన్ని సూచిస్తాయి .ప్రతికూల లక్షణాలలో సామాజిక ఉపసంహరణ , అహం **సరిహద్దుల బలహీనత** మరియు శక్తి మరియు చొరవ కోల్పోవడం ఉన్నాయి .లక్షణాలు కనీసం ఒక నెల పాటు కొనసాగితేనే స్కిజోఫ్రెనియా నిర్ధారణ అవుతుంది .అనారోగ్యం ఆకస్మికంగా తొలగిపోవచ్చు , అరుదుగా లేదా తరచుగా పునరావృతమయ్యే కోర్సును నడపవచ్చు లేదా దీర్ఘకాలికంగా మారవచ్చు .యాంటీ–సైకోటిక్ మందులు మరియు బలమైన మానసిక మరియు సామాజిక నిర్వహణ మరియు పునరావాసము రోగ నిరూపణ మెరుగుపడింది .అనేక కారణాలలో జన్యు కారకాలు , పర్యావరణ ఒత్తిడి మరియు బహుశా అక్రమ మాదకద్రవ్యాల వాడకం ఉన్నాయి."అని.

- అమెరికన్ సైకియాట్రిక్ అసోసియేషన్ 2013, డయాగ్నోస్టిక్ అండ్ స్టాటిస్టికల్ మాన్యువల్ ఆఫ్ మెంటల్ డిజార్డర్స్ःడిఎస్ఎమ్–5,5వ ఎడిన్, అమెరికన్ సైకియాట్రిక్ అసోసియేషన్, వాషింగ్టన్ డిసి. pg.87

"స్కిజోఫ్రెనియా స్పెక్ట్రం మరియు ఇతర మానసిక రుగ్మతలలో స్కిజోఫ్రెనియా, ఇతర మానసిక రుగ్మతలు మరియు స్కిజోటిపల్ (వ్యక్తిత్వ) రుగ్మత ఉన్నాయి.ఈ క్రింది ఐదు డొమైన్లలో ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ డొమైన్లలో అసాధారణతల ద్వారా అవి నిర్వచించబడతాయిఃభ్రమలు, భ్రాంతులు, అవ్యవస్థీకృత ఆలోచన (ప్రసంగం), పూర్తిగా అవ్యవస్థీకృత లేదా అసాధారణ మోటారు ప్రవర్తన (కాటటోనియాతో సహా) మరియు ప్రతికూల లక్షణాలు."అని.

20, అందువల్ల, స్కిజోఫ్రెనియా ఖచ్చితంగా మితిమీరిన మానసిక అనారోగ్యం అని మేము నమ్ముతున్నాము.

<u>వాస్తవాలు మరియు విశ్లేషణలు</u>

21. ప్రాసిక్యూషన్ కేసు ఏమిటంటే, అప్పీలుదారుడు మరణించిన వ్యక్తిపై అతను పనిచేస్తున్న దుకాణంలో దాడి చేశాడు, ఇది అతని తాత సోదరుడికి చెందినది , అతనికి సంతానం లేదు. ఎటువంటి ఉద్దేశ్యం లేదని , ఎటువంటి రెచ్చగొట్టడం , ముందస్తు ఆలోచన లేకుండా అతను మరణించిన వ్యక్తిపై ఇనుప పలకతో దాడి చేశాడని ఆరోపించబడింది . ఈ సంఘటన 14.05.2004 లో ఉదయం 6 గంటలకు జరిగిందిః దీనిని పిడబ్ల్యు2 చూసింది. అతను సాక్ష్య వస్తువును తీసుకొని దుకాణం నుండి బయటకు వచ్చి బస్ స్టాండ్కు వెళ్ళాడు.ఆ తర్వాత తిరిగి దుకాణానికి వచ్చి అక్కడే వదిలేశాడు .ఆయన మరోసారి బస్ స్టాండ్ వద్దకు నడిచి వెళ్లి కుర్చీలో కూర్చున్నారు .అతను ఆ ప్రదేశం నుండి వెళ్ళిపోలేదు లేదా వెళ్ళిపోవడానికి ప్రయత్నము చేయలేదు.

22. ఈ సంఘటన జరగడానికి ముందు హర్యానా రాష్ట్రంలోని భివానీలోని జిఎంసి ఆసుపత్రిలో ఆయనకు చికిత్స అందించారు .అతన్ని 17.11.2003 నుండి 26.11.2003 వరకు ఇన్ –పేషెంట్ గా తీసుకున్నారు. అతను అధిక ఆందోళన న్యూరో సిస్ బాధపడుతున్నాడు మరియు యాసిడ్ పెప్టిక్ వ్యాధి లక్షణాలను, తేలికపాటి రక్తపోటు కలిగి ఉన్నాడు . మరియు అతనికి ఇచ్చిన చికిత్స స్కిజోఫ్రెనియాకు ఉద్దేశించిన చికిత్సతో సమానంగా ఉండేది .తదనుగుణంగా, అతనికి 'థియోరిల్' అనే ఔషధం సూచించబడింది.

23. సెషన్స్ కోర్టు ముందు , అప్పీలుదారు తరపున సి ఆర్ పి సి లోని సెక్షన్ 329 కింద ఒక దరఖాస్తు దాఖలు చేయబడింది . జామీను కోసం దరఖాస్తును పరిశీలిస్తున్నప్పుడు కూడా , కొనసాగుతున్న కార్యకలాపాలను అర్థం చేసుకోవడంలో అప్పీలుదారు అసమర్థతను కోర్టు గమనించింది .అతను నిజంగా స్కిజోఫ్రెనియాతో బాధపడుతున్నాడనే వాస్తవం కోసం ఇద్దరు వైద్యు లు AWs 1 మరియు 2 గా పరీక్షించారు.అతను ఇంతకు ముందు భివానీలోని జిఎంసి ఆసుపత్రిలో చికిత్స పొందుతున్నాడని చూపించడానికి ఎడబ్ల్యు 2 పరీక్షించారు.ట్రయల్ కోర్టు ఆదేశాల మేరకు సంఘటన జరిగిన తర్వాత అతన్ని పరీక్షించిన వైద్యుడు AW1.అతను నిజంగా దీర్ఘకాలిక స్కిజోఫ్రెనియాతో బాధపడుతున్నాడని ఆమె పేర్కొంది. ఆమెను డిడబ్ల్యు1గా మరింతగా పరీక్షించారు.అతను స్కిజోఫ్రెనియాతో బాధపడుతున్నాడని, అది 14 లేదా 15 సంవత్సరాల వయస్సు నుండి అయి ఉండాలి అని ఆమె గతంలో జారీ చేసిన ధృవీకరణ పత్రానికి అనుగుణంగా ఆమె మరోసారి స్పష్టమైన వాఙ్మూలము ఇచ్చింది. జైలులో అతను ఉంచుటకు పంపిన చేసిన చర్యను అర్థం చేసుకోలేకపోయాడు, మరియు అతని తదుపరి ఖైదు గమనించబడింది.మొదటి ధృవీకరణ పత్రాన్ని జారీ చేసేటప్పుడు , ఈ ప్రభుత్వ వైద్యుడు స్పష్టంగా , అప్పీలుదారు విచారణకు నిలబడలేడని పేర్కొన్నాడు.అయితే, అతన్ని ఇన్ –పేషెంట్ గా చికిత్స చేసిన తరువాత అతను విచారణకు నిలబడగలడని ఆమె మరొక ధృవీకరణ పత్రాన్ని ఇచ్చింది.

24. సెషన్స్ కోర్టు మరియు హైకోర్టు విశిష్టతలు ఆధారంగా నేరారోపణను వెలువరించాయి . పిచ్చితనం యొక్క అభ్యర్థన కూడా తీసుకోబడింది .ఇది తదనుగుణంగా తిరస్కరించబడింది అప్పీలుదారుడి తాత సోదరుడు పిడబ్ల్యు 6 ఎటువంటి అసాధారణతను కనుగొనలేదని మరియు అతని తల్లిని పరీక్షించలేదని ఇంకా, సంఘటన తర్వాత నిందితుడిని శారీరకంగా పరీక్షించిన వైద్యుడు అయిన పిడబ్ల్యు 10, నిందితుడు మానసికంగా ఆరోగ్యంగా ఉన్నాడని పేర్కొన్నాడు.

25. ఏదేమైనా, AW1 మరియు DW1 గా వాంగ్మూలం ఇచ్చిన ప్రభుత్వ వైద్యుడి సాక్ష్యము పక్కన పెట్టబడింది, అలాగే నిందితుడి మామ అయిన DW2 యొక్క సాక్ష్యము కూడా పక్కన పెట్టబడింది మరియు నిందితుడు అందుకున్న మునుపటి చికిత్స గురించి స్పష్టంగా మాట్లాడింది .AW2 యొక్క సాక్ష్యము కూడా గమనించబడలేదు. అప్పీలుదారు యొక్క ప్రవర్తన, తదుపరిది అయినప్పటికీ, నిర్లక్ష్యం చేయబడింది.

26. ఈ న్యాయస్థానం ముందు , ఔషధం ప్రిస్క్రిప్షన్ మరియు ఇతర పత్రాలను అర్థం చేసుకోలేకపోవడంతో మరియు ముందస్తు చికిత్సపై చర్చ లేనందున భివానీ జిల్లా మరియు సెషన్స్ న్యాయమూర్తి నుండి నివేదిక కోరబడింది .మా ముందు సమర్పించిన రికార్డుల నుండి అర్థం చేసుకోగలిగే AW2 యొక్క సాక్ష్యము కోర్టు దృష్టికి తీసుకువచ్చి ఉంటే, పైన పేర్కొన్న ప్రక్రియకు అవసరం ఉండేది కాదని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము . అప్పీలుదారు స్కిజోఫ్రెనియాతో బాధపడుతున్నాడని ధృవీకరించలేమని నివేదికలో పేర్కొన్నారు. 16 సంవత్సరాల తరువాత వైద్యుల వాంగ్మూలాలు నమోదు చేయబడ్డాయని మనం గమనించవచ్చు.వాస్తవానికి, అప్పీలుదారుకు ఇచ్చిన చికిత్స యొక్క స్వభావాన్ని గుర్తుంచుకోవడం కూడా వారికి కష్టంగా అనిపించింది .ఏదేమైనా, అది వాస్తవానికి అప్పీలుదారుకు అనుకూలంగా ఉండే విషయములో చికిత్స యొక్క వాస్తవం వివాదంలో లేనందున , ముఖ్యంగా ఒకటి కంటే ఎక్కువ సందర్భాల్లో AW2 యొక్క సాక్ష్యము ద్వారా ధృవీకరించబడింది.

27. ఈ నివేదిక కేవలం కోర్టు ముందు పరీక్షించబడని వైద్యుల వాంగ్మూలాలను మాత్రమే నమోదు చేస్తుందని కూడా మేము పేర్కొనవచ్చు. క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్కు తట్టు కున్న డి. డబ్ల్యు. 1 గా ప్రభుత్వ వైద్యుడి సాక్ష్యము ఆమోదించబడిందని చెప్పడానికి ఇది సరిపోతుంది .అప్పీలుదారు తదనంతరం విచారణను ఎదుర్కోవటానికి అశక్తుడు అనే వాస్తవం నిర్దోషిగా ప్రకటించడానికి సరిపోతుంది , ఎందుకంటే ఇది అతని మునుపటి పిచ్చితనాన్ని సూచిస్తుంది .విచారణ న్యాయస్థానం మరియు హైకోర్టు రెండూ చర్య యొక్క స్వభావం ద్వారా ప్రభావితమయ్యాయని మేము భావిస్తున్నాము , అయితే అప్పీలుదారు యొక్క పరిస్థితిని మరియు నిందితుడిపై భారం అనేది సంభావ్యత యొక్క ప్రాముఖ్యత అనే వాస్తవాన్ని విస్మరించింది.అప్పీలుదారు పూర్తిగా కోలుకున్నారని , సమాజంతో బాగా కలిసిపోయారని కూడా మాకు సమాచారం అందింది.

28. పైన ఒసగబడిన కారణాల వల్ల , ఐపిసి సెక్షన్ 84 కింద ప్రదానం చేయబడిన ప్రయోజనానికి ఖచ్చితంగా అర్హత ఉన్నందున , అప్పీలుదారుకు వ్యతిరేకంగా ఇచ్చిన నేరారోపణకు మేము మా ప్రాముఖ్యతను ఇవ్వలేము.

29. ట్రయల్ కోర్ట్ ఆఫ్ కన్విక్షన్ యొక్క 25.07.2006 నాటి ఉత్తర్వు మరియు ఐపిసి యొక్క సెక్షన్ 302 కింద శిక్షార్హమైన అప్పీలుదారు యొక్క శిక్ష మరియు దానిని ధృవీకరించే హైకోర్టు యొక్క 02.06.2008 నాటి తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు పక్కన పెట్టబడ్డాయి.

30. అప్పీలుదారుడు భారములు మోపిన అన్ని ఆరోపణల నుండి నిర్దోషిగా ప్రకటించబడ్డాడు .నిందితుల జామీను బాండ్లు విడుదల చేయబడతాయి .పెండింగ్లో ఉన్న దరఖాస్తులు ఏవైనా ఉంటే అవి పరిష్కరించబడతాయి.

(బి. ఆర్. గవాయి) న్యాయమూర్తి

న్యూఢిల్లీ

తేదీ 2023 జనవరి 12వ

(ఎం. ఎమ్. సుంద్రేష్) న్యాయమూర్తి